

Maka Xarşladze

İlya Universitetinin D. Uznadze adına Psixologiya İnstitutunun elmi-işçisi

Tamar Kerdzaia

İlya Universitetinin D. Uznadze adına Psixologiya İnstitutunun elmi-işçisi

Dövlət dili, ikinci dil və motivasiya

AABSTRAKT

GGürcüstanın regional və mədəni xüsusiyyətini, eləcə də dil mühitini nəzərə almaqla hansı dilləri öyrətdiyimizi, kimə öyrətdiyimizi, hansı yaşda və hansı pedaqoji metodlardan istifadə etdiyimizi ayırmaq lazımdır. Eləcə də azlıq nümayəndələrinin özlərinin hansı dilə üstünlük verdiklərini nəzərə almaq lazımdır. Şəxsin, şagirdin motivasiyası necədir, bu dili nə üçün öyrənmək istəyir, ikinci dili hansı məqsədlə öyrənir.

Gürcüstanın çoxmillətli olduğundan irəli gələrək, hal-hazırda, azlıqların ikinci dili, yəni dövlət dilini mükəmməl bilmələri çox aktual bir məsələdir. Ümumiyyətlə, linqvistik və mədəni rəngarəngliklə əlaqədar problemlərin idarə olunması, bir qayda olaraq, asan deyil. Bu baxımdan Gürcüstanda da istisna hal deyil. Bütün dünyada təhsil və dil siyasətinə olan diqqətin sabit şəkildə çoxalmasını qeyd etmək lazımdır. Gürcüstana gəldikdə isə, bu halda dil forması olduqca müxtəlifdir. Təbii ki, dilə sahib olma ilə əlaqədar problemlər, ilk öncə, birbaşa təhsil sisteminin həll etməli olduğu problemlərin sırasına aid edilir. Bununla yanaşı şübhəsiz ki, təhsil və təhsil siyasətindən irəli gələrək problemlər təkcə müəllimlərin problemləri deyildir. Hal-hazırda, vətəndaş inteqrasiyası

prosesinin əsas göstəricisi hesab olunan dövlət dili şərtlərini qeyd etmək lazımdır. Faktiki olaraq, burada söhbət azlıqların dil təhsilindən gedir.

Qanun azlıqların məktəbləri üçün çoxdilli təhsil formasını təsis edir. Çoxdilli təhsil tədris vasitəsi olaraq iki və ya daha artıq dilin istifadəsinə əsaslanır. Gürcüstanda milli azlıqların kompakt yaşadıqları ərazilərdə tədris dilinin dövlət dili olmadığına görə məktəbdə tədris ana dilində həyata keçirilir; bununla yanaşı dövlət və ya digər dilin tədrisi də təmin edilir. Dil terminologiyasına əsasən bir neçə fərqli dil kateqoriyası ayrılır; xüsusilə də:

1. birinci dil - ana dilidir. Bu, insanın təbii olaraq əsasən ailədə, valideynlərin ətrafında, hər hansı bir təlimat xaricində mənimsədiyi bir

dildir. Ana dili iki dil ola bilər. Uşaq, bir qayda olaraq, ana dilinə erkən yaşlarında sahib olur.

2. İkinci dil insanın birinci, yəni ana dilindən sonra öyrəndiyi başqa istənilən bir dildir. Burada coğrafi və sosial mühitin əhəmiyyətinə diqqət verilir; yəni bu mühitdə danışılan dil öyrənilir. Bu, dil xarici dil deyil, məs., Yaponiyada “xarici dil” ispan dili ola bilər.

3. İstifadəsi minimum olaraq sinif otaqları həddindən qırağa çıxmayan dil xarici dil adlanır. Xarici dil kimi həmin dilin öyrənilməsi çox çətindir. Xarici dili ana dili kimi öyrənmək olduqca çətindir. (Amma gündəlik sözlərin istifadəsi ilə bəzən xarici dildən və ikinci dildən eyni əhəmiyyətlə istifadə olunur).

4. Milli dil – bu dil birbaşa milli mədəniyyətlə əlaqədardır. Məs., Macarıstanda – macar dili, Gürcüstanda – gürcü dili, Kostarikada – ispan dili və s. Ölkədə bir neçə milli dil ola bilər, məs. Kanadada fransız və ingilis dilləri milli dil hesab olunurlar. İsveçrədə dörd milli dil vardır: alman, fransız, italyan və retro alman.

Ümumiyyətlə, dil məsələsi və ana dilinə olan yanaşma xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki o, subyekt üçün milli özünüeyniləşdirmə ilə bitmiş və bərabərləşdirilmişdir. Dilin vasitəsilə milli azlıqlar öz milli varlıqlarını qoruyub saxlamağa çalışırlar. Onların fikrincə, bu dil yad, onların olmayan ərazidə təhlükə ilə qarşılaşa bilər. Gürcüstanın polietnik regionları da istisnaqlı təşkil etmirlər, burada əhali rusifikasiya ətaləti ilə rus dilini bilir və dövlət dili olan gürcü dilini çox az bilir.

İrimiyyətli sosioloji tədqiqatların analizi müəyyən etdi ki, dil üzrə vəziyyəti dəyişmək uzunmüddətli bir prosesdir. Bu dinamikada kütləvi anlayışın ətalətini və stereotipləri nəzərə

almaq lazımdır. Bir qayda olaraq, zor tətbiq etmək və güclü təsir dil proseslərinin istiqamətini müsbət istiqamətlə dəyişmək əvəzinə, etnik münasibətləri kəskinləşdirir. Keçmiş Sovet Respublikalarında hər iki dilə dövlət statusu verildikdə, dilin səbəb olduğu gərginlik və münaqişələr nisbətən yumşaldı. Vəziyyətin gərginlik səviyyəsi və insanlarda dili itirməklə əlaqədar təşviş və qorxu hissləri azaldı” (2;191).

Gürcüstanda millətlərarası dil, faktiki olaraq, rus dili idi. Gürcüstanda yaşayan qeyri-gürcüdümlü əhali gürcü dilini öyrənməyin zərurətini görmürdü. Nəticədə, etnik azlıqların sıx yaşadığı ərazilərdə orta təhsilə olan şəxs, təbii ki, dövlət dilində ünsiyyət yarada bilmirdi. İndi, Gürcüstanın bütün ərazilərində dövlət dilinin gürcü dili olduğu bir dövrdə, milli azlıqların sıx yaşadığı regionlarda dövlət dilinin öyrənilməsinə olan münasibət dəyişdi. Əhalinin çox qismi açıq şəkildə gürcü dilinin tədrisinin keyfiyyətinin artırılmasını tələb edir. Zənnimizcə, qeyri-gürcü dil mühiti olan regionlarda yerli əhalinin dövlət dilinə olan müsbət yanaşmasının, müsbət əhval-ruhiyyəsinin xüsusi əhəmiyyəti vardır. Belə ki, dövlət dilinin tədrisinin etnik azlıqların ziyanına yönəldilməsi fikri yaranmasın və yayılmasın. [9]

Gündəlik həyatda istifadə edilməyən dövlət dili milli azlıqların sıx yaşadığı ərazilərdə - Cavaxetidə, əhalini, xüsusilə də uşaqları ciddi problemlərlə qarşı-qarşıya qoydu. Burada ünsiyyət dili rus dilidir, erməni dili isə ana dilidir. Region əhalisinin gürcü dilinin tədris səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasını tələb etdiyini də nəzərə almaq lazımdır. Çətinliyi əsasən o şərait yaradır ki, regionda yaşayan azlıqların dilində

danışan uşaqlar, çoxluqdan fərqli məktəbdə oxuyurlar, yəni azərbaycanlı uşağı Azərbaycan məktəbində və erməni uşağı erməni məktəbində, gürcü uşağı isə gürcü məktəbində oxuyur. Bu, bir tərəfdən uşaq üçün heç bir problem yaratmamalıdır; amma bu cür vəziyyət azlıqların və çoxluqların etnik və dil əlaməti ilə bölünməsinə səbəb olur. Bu istiqamətdə böyük təcrübəyə malik, Ali Komissarlığın Milli Azlıqların Təhsili İstiqamətində Gürcüstan nümayəndəsi, Beatris Şulter qeyd edir ki, “bu cür təhsil sistemi etnik, milli və mədəni mənsubiyyət baxımından çox erkən yaşından uşaqları ayırır və birlikdə yaşadıkları regionda onlara ayrı-ayrılıqda təhsil verir. Gündəlik həyatda uşaqlar anlayırlar ki, onlar prinsipcə bir-birlərindən fərqlənirlər və onlar başqa-başqa siniflərdə oxumalıdırlar. Müvafiq olaraq mövcud sistem uşaqlara nəinki həyatda bərabər olmayan imkanları təklif edir, eləcə də hissələrə ayrılmış cəmiyyəti formalaşdırır, hansında böyük münaqişə potensialı vardır”. (**B. Şulter, XXX**). Belə bir sosial vəziyyətdə valideyn gürcü dilinə sahib olmanın zərurətini anlayır və o, övladının dövlət dilini bilməyini istəyir. Təbii ki, əksər hallarda, valideyn uşağını gürcü məktəbinə qoyur. Bu vəziyyət də uşaq üçün çətin olur. Azlıq nümayəndəsi olan uşaq gürcü məktəbinə gedir. Ona sinif otağının ənənəvi çətinlikləri ilə yanaşı, həm azlıqlardan irəli gələn problemlər və eləcə də, dili bilmədiyinə görə cari problemlər əlavə olunur. Milli azlıq nümayəndəsi olan uşaq sinif otağında onun üçün tam yad mühitə düşür, burada tədris onun üçün ana dilində aparılır. Bu hal **başqa dil mühitində tam immersiya** adlanır. (submersion or total immersion). Təhsilin bu modeli əgər ana dili çox

nüfuzludursa və məktəbdən kənar da ondan geniş istifadə edilirsə, yalnız o halda uşaq üçün ikidilli olur. Məs., postkommunist məkanında rusların vəziyyəti. O zaman rus dili nüfuzlu dil hesab olunurdu (rus uşağı gürcü məktəbində). Azlıq nümayəndəsi olan uşaq üçün ikinci dili öyrənmək nə qədər yüksək səviyyədə olsa da, dil üzrə bilikdə yenə də ana dilləri gürcü dili olan uşaqlardan geri qalacaqdır. Adətən, təhsilin bu modeli bizə “ikidilliyi” vermir. Əksinə o, uşağın inkişafına əks təsir göstərə bilər. Təsəvvür edin ki, uşaq gürcü dilində danışmır və məktəbdə isə gürcü dilində danışan uşaqların əhatisinə düşüb, dərs prosesi də onun anlamadığı dildə aparılır! Bu halda uşaq **dil mühitində tam immersiya şokunu** alacaqdır (**full immersion shock**). Gürcüdilli mühitə düşən azlıq nümayəndələri olan uşaqlar, bir qayda olaraq, özlərinə qapanırlar, onlar verilən sualları başa düşməzlər, onların verdikləri cavablar başqalarının rişxəndinə və gülüşlərinə səbəb olur. Bu zaman uşaq nəticəyə gələ bilər ki, o, ümumiyyətlə oxuya bilmir. Təbii ki, bu cür şok uşağın aqli inkişafına da mane ola bilər. Bütün yuxarıda söylənilənlərə onu da əlavə etmək olar ki, uşaq nə ana dilini, nə də ana dilində yazıb-oxumağı öyrənir və onun inkişaf prosesi yenə də maneələrlə üzləşir. Uşaq görür ki, onun gürcüçə danışan həmyaşadı nailiyyət qazanır, o isə oxuya bilmir! Bu, uşaqda həm gürcüçə danışan uşaqlara, eləcə də gürcü dili və mədəniyyətinə qarşı mənfi münasibət bəsləməsinə səbəb ola bilər. Belə bir təhlükə də var ki, bu psixoloji gərginlik fonunda “**ikili mədəni ambivalentlik**” (bicultural ambivalence), ikiləşmiş hiss: özünün mədəniyyətindən utanmaq və digər mədəniyyətə qarşı amansız, mənfi yanaşma formalaşsın. Bu

tendensiyanı F, Bruks və E. Klemer tərəfindən İngiltərədə keçirilən tədqiqat təsdiq edir. Məktəbəqədər yaşda gürcü dilində aktiv danışan uşaqlar məktəbə getdikdən sonra ailədə gürcü dilində danışığa qarşı çıxırdılar, çünki yoldaşlarına bənzəmək istəyirdilər. Gürcü dili heç bir halda İngiltərədə nüfuzlu dil hesab edilə bilməz. Belə bir hallarda, daha çox semilinqvizm alınır, yəni uşaqlar nə ana dillərini, nə də ki, ikinci dili yaxşı bilirlər [4. Simera)]. Marneuli rayonunda gürcüdilli sinifdə təhsil alan azərbaycanlı uşaqların müəllimlərindən biri psixoloqla söhbət zamanı qeyd edirdi ki, həmin uşaqlarla işdə çətinlik çəkir, çünki onları dərş prosesinə cəlb etmək olduqca çətinidir.

Qeyd edilən problemlərin həllində İsveçrənin təhsil siyasəti çox maraqlıdır. İsveçrədə təhsil probleminə çox böyük əhəmiyyət verilir. İsveçrə çoxdilli cəmiyyətin idarəedilmə layihəsini işləyib hazırlayıbdır. Təhsil sistemində dil mühitində **qismi immersiyanın (parcial immersion)** formasından birini, xüsusilə də - **ikiterəfli immersiya proqramını** tətbiq edirlər. Bu problem inteqrasiya prosesində azlıqların cəlb olunmasını nəzərdə tutur və bu kontekstdə dillə əlaqədar problemlər xüsusi yanaşmanı tələb edirlər. İsveçrədə dil rəngarəngliyi təhlükəyə məruz qalmır. Məs., İsveçrədə alman və eləcə də roman-alman dilində danışan uşaqların yaşadığı regionda tədrisdə hər iki dildən istifadə olunur. Bu model universal olmaya da bilər, amma dil konsensusunda dörd dil qrupunun İsveçrə sisteminin 160 illik münaqişəsiz, dinc şəkildə davam etməsi onun nailiyyətli model olmasını göstərir. Burada milli azlıqlar arasında bərabərlik

prinsipi hər hansı bir dilin digərinin üzərində hakim kəsilməsini mümkünsüz edir.

Bizim müzakirə etdiyimiz İsveçrənin çoxdilli təhsil modelinin əsas problematik məsələlərini F. Qrin bu cür formalaşdırır: hansı dilləri öyrətməyimizi, kimə və nə üçün öyrətməyimizi bilmək lazımdır. Biliyin hansı səviyyəsini qarşıya qoyduğumuz məqsəd adlandıraraq, hansı tapşırıqları yerinə yetirək və hansı metodu rəhbər tutaq? F. Qrin tərəfindən formalaşdırılan proqram, onun polietnik cəmiyyətə olan yanaşması, söylədiyi fikirləri aydın şəkildə göstərir ki, onun üçün qəbul edilən və ən yaxşı olan demokratik, zorakılıq tətbiq edilməyən prinsip üzərində qurulan dil üzrə təhsil siyasətidir. F. Qrin həmin siyasi kursla razılaşıır ki, zoraki yanaşma qarşılıq və münaqişə mənbəyidir və belə ki, dil heç bir halda uyğunlaşmanın və inteqrasiyanın əsası olmayacaqdır.

Ümumiyyətlə, digər ölkələrdə nailiyyətli hesab edilən strategiyaları Gürcüstana keçirmək məqsədəuyğun deyil. Bu növ modellər bir sıra səbəblər üzündən Gürcüstana uyğun olmayacaqdır. Onları Gürcüstanın özünəməxsusluqları ilə uyğunlaşdırmaq lazımdır. Bu halda, dil üzrə vəziyyətlə və hər bir təqdim edilən dilə olan yanaşmalarla hesablaşmaq; eləcə də münasib müəllimləri, dil və tədris resurslarını nəzərə almaq lazımdır. Mütəxəssislərin fikrincə, tədrisin cəmləşdirilmiş, interaktiv metodları uşağa yönəldiləndə hər bir uşaq sərbəst şəkildə iki və daha artıq dilə sahib ola bilər. Məktəbdə çoxdilli təhsilin nailiyyətli aparılması üçün cəmiyyətin, valideynlərin, müəllimlərin və məktəbin administrasiyasının məlumatlandırılması olduqca vacibdir. Hansı

fənnin hansı vaxt ərzində və hansı dildə tədris olunacağı məsələsi bütün maraqlı tərəflərin – valideynlərin, müəllimlərin, məktəbin administrasiyasının və Təhsil Nazirliyinin birgə diskussiyası və analizi əsasında həll edilməlidir. Yuxarıda adı çəkilən modeldə ən əsası bu sistemin cəmiyyətdə elə bir hissə yaratmasıdır ki, onlardan hər biri cəmiyyətin bərabərhüquqlu üzvü olduqlarını bilsinlər və bütün dilləri eyni şəkildə dəyərləndirsinlər. Dilin cəmiyyətdə hansı statusunun olmasının, şagirdin həmyaşıdlarının, qonşularının, və cəmiyyət arasında dilə olan sosial əhval-ruhiyyələrinin necə olması təbii faktiki haldır. Çünki bu, ikinci dilin təlim və tədris prosesinə həm müsbət, eləcə də mənfi təsir göstərə bilər. Uşaqlar və ilk növbədə, müəllimlər anlamalıdır ki, ikinci dili öyrənmək bütün hallarda birinci dili tərk etməkdir deyil. Bu, repertuarı genişləndirməyi bildirir. **[Qard.[4]** Çoxdilli təhsil tədris vasitəsi olaraq iki və ya artıq dilin istifadəsinə əsaslanır (fənlərin tədrisi nəzərdə tutulur). Tədris dilinin, yəni fənləri öyrətdiyimiz dilin dövlət dili olmadığı regionda tədris ana dilində aparıla bilər. Eləcə də burada dövlət və ya hər hansı başqa dilin öyrənilməsi də təmin edilir. Qeyd etdiyimiz kimi, Gürcüstanın spesifikasından irəli gələrək əhalinin dövlət dilinə olan münasibətlərini, dil mühitinə səbəb olan psixoloji dil mühitini nəzərə almaq lazımdır. Əsas odur ki, milli azlıqlar arasında qorxu yaranmasın ki, dövlət dilini öyrənmək milli maraqlara xələl gətirir. Çoxdilli təhsil uşaqlara hər iki dili bilmək imkanlarını təklif edir ki, onlar həmin dillərdən gündəlik həyatda istifadə edə bilsinlər.

İkinci dilin tədrisi ilə əlaqədar tədqiqatlarda ikinci dilin tədris metodologiyasına

və kontekstual (fərdi, sosial və ictimai) amillərə təəssüflər olsun ki, çox az diqqətin yetirilməsi çox təhlil edilir.

Düşünürük ki, Gürcüstanda yaşayan milli azlıqların tamdəyərli inteqrasiya prosesində ikinci dilin, dövlət dilinin mənimsənilməsi ilə əlaqədar problemlər xüsusi diqqət tələb edir. Burada çoxözlü psixoloji problemlər, ilk növbədə, milli azlıqlar və imtiyazlı qruplar arasında qarşılıqlı münasibət xarakteri formalaşır ki, bu yanaşma müsbət əhval-ruhiyyəyə əsaslanırmı? Eləcə də valideynlərin və məktəb müəllimlərinin gürcü dilinin tədrisinə olan münasibətləri və fikirləri əhəmiyyətlidir ki, bu yanaşma müsbətdir və ya mənfi? Gürcü dili nə üçün öyrənilməlidir? Görəsən bu, örtülü zorla edilən assimilyasiya deyil ki? Və sonda dilə sahib olma motivasiyası kimi psixoloji amil də nəzərə alınmalıdır. Motivasiya “şagirdin ikinci dili öyrənmək məqsədinə müraciət etməsini müəyyən edir ki, dili hansı məqsədlə öyrənirəm”.**[5]** Milli azlıqların gürcü dilini öyrənmələrinə səbəb nə oldu, bu motiv instrumental xarakter daşıyırmı və ya gürcü cəmiyyətinə inteqrasiyayamı yönəlmişdir? Şagirdlər arasında istiqamətli motivasiyanı artırmaq yaxşı olardı. Bu, təbii ki, xüsusilə etnik azlıqların sıx yaşadıkları regionlara aid edilir. **[6]** Falkın araşdırmaları göstərir ki, uşaqlar ikinci dildə danışan xalqı sevdikdə, həmin xalqın dili və mədəniyyətinə heyran olduqda və həmin dildə danışan cəmiyyətə yaxınlaşmaq istədikdə ikinci dili daha yaxşı öyrənirlər. Bu, faktiki olaraq motivasiyanın inteqrasiyalı formasını təqdim edir. Bu cür motivasiya ikidilli olmaq istəyən insanın arzusudur. **[5]** Instrumental motivasiya halında insan yalnız konkret dili

öyrənməyə yönəlmiş olur. Çünki bu, onun praktiki işi, fəaliyyəti, ali təhsili, sosial statusu və onun özü ilə əlaqədardır. Instrumental motivasiya dili öyrənən şəxsin öz dilindən istifadə etmək imkanı olmadığı bir dil mühitinə düşdüyü halda, daha nailiyyətli ola bilər .

Tədris metodikasına gəldikdə isə, burada da çoxdilli təhsil modelində bir çox məsələlər nəzərdə tutulur. Dilə sahib olma metodikasında dilin tədris pillələrinin ardıcılığı növbəti şəkildə açıq xarakterizə olunur: danışığı və anlamağı öyrənənə qədər xarici dilin tədrisinə oxu, yazı ilə başladıqda bu, arabanı atın qabağına qoşmaq kimi bir şeydir. Tədrisin ardıcılığını dinləmə ilə başlamaq daha məqsəduyğundur və bundan sonra danışığı, oxu və sonda isə yazı gəlməlidir. Tədqiqatlar göstərir ki, dili öyrənmək üçün köhnəlmiş rəsmi metodlar, yəni qrammatikanın və şeirlərin əzbərlənməsi üzrə qurulmuş tədris yetərli olmur. Dilin interaktiv metodla tədrisi daha səmərəli olur. Uşaqlar bu zaman qrammatik

qaydaları əzbərləməirlər, onlar kommunikasiyaya cəlb olunurlar, birbaşa dildən istifadə edirlər (5 Alxaz. 62). Hal-hazırda, məktəb dövlət dilinin tədrisinin gücləndirilməsi üçün ən təbii məkandır. Sınıf otağı atmosferində uşaq ikinci dili öyrəndikdə, burada sinif tədrisinin müəyyən qanun ölçülərinə riayət olunur, məs., biliyin qiymətlə qiymətləndirilməsi. Çətin təsəvvür etmək olar ki, azlıq nümayəndəsi olan uşaq öz imkanlarını və qüvvələrini tam olaraq gerçəkləşdirə bilsin. Bizim fikirimizcə, ikinci dili öyrənmək üçün məktəb təhsilinə hazırlıq mərhələsi, yəni uşaq bağçası arzu edilən nəticəni verəcəkdir. Ətraf mühitin ondan tələb etdiyi işlərindən irəli gələrək dili bilməyən uşaq bağçada özünü rahat hiss edə bilər.

Ümumiyyətlə, qeyri-gürcüdülli mühitdə dövlət dilinin tədrisi bütün yaş qrupu üçün mümkün olmalıdır. Bu isə, ardıcıl təhsilin beynəlxalq istiqamətinə uyğun olmalıdır.

Ədəbiyyat:

- Alxazişvili, 1982 - А. Алхазидзе Сб. Вопросы психологии обучения второму языку в младшем школьном возрасте. * Мечниереба* АНГССР 1982г
- А.А. Д. Коростылев. Язык согласия и противоречий. Социальная и культурная. Москва 1998г
- Şulter Beatris. “Uşağın maraqlarından irəli gələrək dilin tədrisi və təhsil. Dil siyasəti və təhsil toplumu çoxdilli cəmiyyətdə”. CIMERA-7. 2 mart 2006-cı il.
4. Вах. Şulter В. (164-177)
  5. İmedadze N., Caparidze M., M. Bruks, E. Klemera “İkidilliyin psixoloji nəticələri” “Matsne” 2007. # 1.
  6. Jaqueline Norris-Holt ,Aichi Shukutoku. Motivation as a Contributing Factor in Second Language Acquisition. Oxsford University press?????? (5).

Falk,J (1978) Linguistics and Language: A survey of basic concepts and implications (John Wiley and Sons)

7. Qardner N. “İnstitusional modellərin təhlili, ikidilli təhsilin vurğulanması. Toplum. CIMERA-konf. materialları 2006-cı il
8. Xarşiladze, Kerdzaiya, Berekaşvili, Uturqaidze “Linqvistik rəngarənglik və dil problemləri Gürcüstanda”, psixoloji toplum, 21 t. 2009-cu il.

ABSTRACT

M. Kharshiladze, T. Kerdzaia State Language, Second Language and Motivation

With regard to the regional and cultural specifics of Georgia as well as language environment the following should become conspicuous: which languages should be taught to whom in what age and using which pedagogic methods. The preferences of the minority representatives themselves - which language he/she chooses, should also be taken into account as well as what is the individual's - pupil's motivation, why he/she wants to study this language and for what purpose.